

Hicaz Şarkı

Yüzünü görmeyeli hayli zamandır

NEY

Bestekâr : Şevkî Bey

Usûlü : Aksak Semai [9/8]

Yü zü nü gör me ye

li hay li za man dır

a man a man a cep

ol kum ru ci

van kan

Meyan

kan de ni han

dır dır ka ra

göz lüm ni

**Yüzünü görmeyeli hayli zamandır
Acep'ol kumru civan kande nihandır
Kara gözlüm nighin âfeti candır
Acep'ol kumru civan kande nihandır**

Bestekâr

Şevki Bey

[1860 - 1891]

Şevki Bey 1860 yılında Fatih'te, Kumrulumescit semtinin Pirinççi Mahallesi'nde doğdu. Babası Tarakçı Ahmed Efendi'dir. İlk öğreniminden sonra Rüştîye'ye devam etti ve buradan mezun oldu. Sesinin güzelliği ve musiki yeteneği dikkatleri çekerek Muzika-i Humayun'a alındı. Burada bulunan hocalardan, özellikle o yıllarda aynı yerde öğretmenlik yapan Hacı Arif Bey'den yararlanarak musikimizin pratik yönüne ait esaslı bilgi elde etti, Ustalaştıktan sonra sarayın fasıl topluluğunda hanendelik yapmaya başladı. İçkiye düşkünlüğü ve içki alışkanlığı bu yıllarda başlamıştır. Sarayın disiplinli hayatından sıkılarak istifa etti ve saraydan ayrıldı. Bundan sonra ölümüne kadar 'Gümrük Nezareti'nde katiplik yaptı. Yakın bir geçmişte yaşamış olmasına rağmen hayatı hakkındaki bilgilerimiz çok sınırlıdır. Yakın arkadaşı olan Ahmed Rasim Bey bile, bir kaç paragrafın dışında geniş bilgi vermemiştir. Anlatıldığına göre ölümünden üç gün önce yeni yaptırdığı bir takım elbise giymiş, resim çektirmiş. Sonra yakın dostu olan Beylerbeyli Gümrükçü Rahmi Bey'in evine gitmiş ve aynı gece, 18 Temmuz 1891 tarihinde, daha otuz bir yaşında kalp durmasından ölmüştür. Ertesi gün cenazesi kalabalık bir toplulukla kaldırılarak, Beylerbeyi ile Kuzguncuk arasında bulunan Nakkaşbaba Mezarlığı'na defnedilmiştir. Ölümünden sonra o zamanki İstanbul gazetelerinde şu haber yayınlanmıştır: 'Hanende-i şehir Şevki Bey cumartesi geces, Beylerbeyi'nde Gümrükçü Rahmi Bey'in hanesinde kalp sektesinden öldü. Musikide üstad, fakat mest ü müdam (her zaman sarhoş) idi.'

'... Şevki Bey son yüz senenin yetiştirdiği en büyük şarkı bestekarlarından biridir, Hocası Hacı Arif Bey'in şarkı bestekarlığında açtığı çığırı genişleten tamamlayan ve bunu erişilmez yüksekliğe ulaştıran Şevki Bey olmuştur. Sayın Suphi Ezgi'nin Türk Musikisi'nin nazariyelerinden bahseden kıymetli eserinin üçüncü cildinde, çeşidi yirmi beşi bulan şarkı şekillerine dair verdiği örneklerin bir kısmını Şevki Bey'inkiler teşkil eder ki, bunlarda ve diğerlerinde görülen ses, usul, geçki gibi ses mimarimize ait hususiyetler onun yaratıcı kudretinin eşsizliğine birer delildir.'

Çok iyi hanende olduğunu, temiz ve güzel uslubunu çeşitli kaynaklar belirtiyor. Bir süre lavta çalmaya çalıştığını, fakat başarılı olamadığını, 'Kıra ile aldığım lavtayı parçaladım. Ne yapayım akordu elimle, mızrabım kirişi ile, nağmeleri sesimle bastıramadım' dediğini Lemi Atlı naklediyor. Otuz bir yıllık bu genç ömrün, on yıllık süresi içinde ortaya koymuş olduğu bin eserden günümüze bir beste, bir yürük semai olmak üzere ikiyüz ona yakın şarkısı gelebilmiştir.

Kaynak : 'Türk Musikisi Tarihi', Dr. Nazmi Özalp

Aksak Usûlü

*) 9 zamanlıdır.

*) Bir 4 zamanla bir 5 zamanın veya başka deyişle bir Sofyân ve bir Türk Aksağı'ndan meydana gelmiştir (4+5=9).

*) 9/8'lik ve 9/4'lük mertebeleri kullanılmıştır. 9/4'lük mertebesine Ağır Aksak denir ve sahip olduğu özellik dolayısıyla Aksak'dan sonra tekrar incelenecektir. 9/8'lik Yürük Aksak ve Orta Aksak olarak iki harekete sahiptir.

*) Çok kullanılmış bir usûldür. Şarkı, ilâhi, türkû, oyun havası, köçekçe gibi hemen bütün küçük formadaki eserlerde kullanılmıştır. Not: Bu usûldeki bir eser, usûlün sonundaki tek 2 tek'den, yani sondaki 3 zamandan girerse buna Ağırlama denir.

Aksak Darb Usûlü

[9 / 8] m e r t e b e s i

- 1 . Darb : (Dü-Üm) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 2 . Darb : (Te) / [1/2 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 3 . Darb : (Ke) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]
- 4 . Darb : (Dü-Üm) / [1 Zamanlı ve Kuvvetli]
- 5 . Darb : (Te-Ek) / [1 Zamanlı ve Yarı Kuvvetli]
- 6 . Darb : (Tek) / [1/2 Zamanlı ve Zayıf]

Kaynak :

1) ' Türk Musikisinde Usuller ve Kudüm ', M. Hurşit UNGAY

2) ' Türk Müsikisi Nazariyatı ve Usülleri-Kudüm Velveteleri ' İsmail Hakkı ÖZKAN
(1941- 2010)